

Republika Srbija
VRHOVNI SUD SRBIJE

01.03.2006. godina
Beograd

Rev I 140/06

U IME NARODA

Vrhovni sud Srbije u Beogradu, u veću sastavljenom od sudija: Vojimira Cvijovića, predsednika veća, Branislave Apostolović, Jovanke Kažić, Milomira Nikolića i Mirjane Grubić, članova veća, u pravnoj stvari tužioca AA, čiji je punomoćnik AB, advokat, protiv tuženog "BB", čiji je punomoćnik BV, advokat, radi isplate naknade za tehničkog unapređenje, odlučujući o reviziji tužioca izjavljenoj protiv presude Vrhovnog suda Srbije Gž. 45/05 od 15.9.2005. godine, u sednici održanoj 1.3.2006. godine, doneo je

P R E S U D U

ODBIJA SE kao NEOSNOVANA revizija tužioca izjavljena protiv presude Vrhovnog suda Srbije Gž.45/05 od 15.9.2005. godine.

O b r a z l o ž e n j e

Presudom Okružnog suda u u Subotici P. 2/04 od 27.1.2005. godine, odbijen je kao neosnovan tužbeni zahtev tužioca radi isplate naknade za tehničko unapređenje u iznosu od 316.219,00 dinara sa zakonskom zateznom kamatom na taj iznos od 18.8.2003. godine do isplate. Istom presudom obavezan je tužilac da tuženom naknadi prouzrokovane parnične troškove u iznosu od 77.812,50 dinara sa zakonskom zateznom kamatom od 27.januaru 2005. godine pa do isplate.

Odlučujući o žalbi tužioca Vrhovni sud Srbije u Beogradu je presudom Gž.45/05 odbio žalbu kao neosnovanu i potvrdio prvostepenu presudu.

Protiv navedene drugostepene presude tužilac je blagovremeno izjavio reviziju zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka i zbog pogrešne primene materijalnog prava.

Ispitujući pobijanu presudu u smislu člana 386. ZPP, Vrhovni sud je našao da je revizija tužioca neosnovana.

U provedenom postupku nije učinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz člana 354. stav 2. tačka 11. ZPP, na koju revizijski sud pazi po službenoj dužnosti, a na druge bitne povrede odredaba parničnog postupka revizijom se određeno i ne ukazuje.

U pravnosnažno okončanom postupku utvrđeno je, da je tužilac kao zaposleni radnik tuženog preduzeća autor novog tehničkog rešenja koje je stvoreno 1988. godine, a kod tuženog je u primeni od početka sezone obrade semenskog kukuruza (početak avgusta 1989. godine). U vreme njegovog stvaranja tužilac je kod tuženog obavljao poslove rukovodioca Službe za investicije. Novo tehničko rešenje se odnosi na bolje funkcionisanje sušare za semenski kukuruz koja je izgrađena 1988. godine, čiji je investitor tuženo preduzeće. Izvođač radova je "VV", a mašinsko tehnički projekat je izradio Tehnološki fakultet iz GG, na čelu sa glavnim projektantom DD, koji je ujedno bio i nadzorni organ pri izgradnji sušare. Nedostatak sušare se pokazao već u prvoj godini eksploatacije koji se ogledao u radu prebirne trake. Naime, dolazilo je do zagušivanja klipa koji je doveo do toga da je već u prvoj sezoni bio angažovan radnik koji je ručno otklanjao zagušenje. O nastalom problemu se diskutovalo unutar ekipe za investicije tuženog, koja je okupljala stručnjake raznih profila na čijem čelu je bio tužilac. Tužilac je DD-u predložio rešenje problema na osnovu koga je prestala potreba angažovanje radnika, koji se složio sa rešenjem tužioca, a predloženo je prihvatilo i tehnički direktor tuženog preduzeća. Izvođač radova je pozvan da realizuje projekat tužioca i tako je stvoreno novo tehničko rešenje. Novo rešenje je u primeni kod tuženog od početka avgusta 1989. godine kada je i počela sezona. Odmah je u primeni potvrđena njegova tehnička opravdanost koja se ogledala u finansijskom efektu koji se izražavao kao razlika između bruto zarada angažovanog nekvalifikovanog radnika i povećanja potrošnje električne energije. Za pet sezona ovaj efekat iznosi 316.255, 00 dinara izračunato na dan veštačenja 18.8.2003. godine. U vreme kada je novo tehničko rešenje stvoreno tuženi nije imao pravno regulisan postupak vezan za inventivne delatnosti. Pravilnik je usvojen 23.1.1995. godine. Tužilac nije zaštitio svoje tehničko rešenje, a tužbu je podneo 25.8.1999. godine.

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja, pravilno su nižestepeni sudovi primenili materijalno pravo kada su odbili tužbeni zahtev tužioca kojim je tražio isplatu naknade za tehničko unapređenje, jer nisu ispunjeni uslovi da se tehničko rešenje tužioca prizna kao tehničko unapređenje u smislu lana 159. Zakona o zaštiti pronalazaka tehničkog, unapređenja i znakova razlikovanja ("Službeni list SFRJ" br. 34/81), već predstavlja pronalazak stvoren u udruženom radu u smislu člana 146. navedenog zakona.

Odredbom člana 159. Zakona o zaštiti pronalazaka, tehničkog unapređenja i znakova razlikovanja ("Službeni list

SFRJ" br. 34/81) propisano je da se tehničkim unapređenjem smatra svaka racionalizacija rada koja nastaje primenom priznatih tehničkih sredstava i tehnoloških postupaka u svim fazama procesa rada kojim se postiže povećanje dohotka organizacije udruženog rada, povećanje proizvodnje organizacije rada, poboljšanje kvaliteta proizvoda, ušteda materijala, ušteda energije, bolje iskorišćavanje mašina ili instalacija, poboljšanje tehničke kontrole proizvoda, poboljšanje zaštite na radu ili poboljšanje zaštite unapređenja čovekove sredine. Istim članom predviđeno je da se tehničkim unapređenjem smatraju i rešenje tehničkog problema kome nije priznata zaštita patentom ako ispunjava uslove iz stava 1. ovog člana, a stavom 3. istog člana predviđeno je da se tehničkim unapređenjem ne smatra rutinsko primenjivanje priznatih tehničkih sredstava i tehnoloških postupaka u procesu rada.

Odredbom člana 146. navedenog zakona propisano je da je pronalazak stvoren u osnovnoj organizaciji udruženog rada ako je do pronalaska došlo u radu društvenim sredstvima, a naročito u vezi sa radom pronalazača u organizaciji udruženog rada; u radu koji je izvršen po zahtevu ili nalogu organizacije udruženog rada; po osnovu ugovora zaključenog između organizacije udruženog rada i pronalazača; u roku od 6 meseci od dana kada je pronalazaču prestao radni odnos u organizaciji udruženog rada, a pronalazak se odnosi na delatnost te organizacije.

Imajući u vidu citirane zakonske odredbe kao i da je nalazom i mišljenjem veštaka utvrđeno da se radi o novom tehničkom rešenju tehnološkog problema o tzv. pronalasku podsticaja, da se radi o poluslužbenom pronalasku koji je nastao tako što je tužilac prateći delatnost tuženog preduzeća uočio navedeni tehnički problem a zatim pristupio njegovom rešavanju, da je pronalazak stvoren u vezi sa njegovim radom u organizaciji udruženog rada, da je tužiocu bilo omogućeno korišćenje informacija i drugih uslova stvorenih kod tuženog preduzeća, da je do novog tehničkog rešenja upravo došlo zahvaljujući tim uslovima, to je pobijana odluka u svemu pravilna i zakonita.

Pravilan je zaključak nižestepeni sudova da tužilac ne može da ostvari pravo na zaštitu ni u smislu člana 121. pomenutog zakona, jer je u tome prekludiran protekom rokova koji su predviđeni ovim članom (tri godine od dana kada je tužilac saznao za povredu prava kojima se štite pronalasci i učinioca protekom roka od 5 godina od dana učinjene povrede), a ni potraživanje po osnovu člana 210. Zakona o obligacionim odnosima mu ne omogućuje pravnu zaštitu, budući da je nastupila zastarelost potraživanja. Naime, u postupku je utvrđeno da se pronalazak tužioca koristi od početka avgusta 1989. godine, (početak sezone), a u momentu podnošenja tužbe 25.8.1999. godine proteklo je više od 10 godina, a tužilac u tom roku nije pristupio realizaciji svoga prava.

S obzirom da je tužiočevo potraživanje zastarelo, irelevantni su navodi tužioca da nije bio u mogućnosti da mu se tehničko rešenje tehnološkog problema patentira, i da stoga nije ni postojala njegova obaveza propisana odredbama člana 147. i 150. tada važećeg Zakona o zaštiti pronalazaka, tehničkih unapređenja i znakova razlikovanja.

Odredbom člana 166. pomenutog zakona propisano je da autoru tehničkog unapređenja pripada posebna naknada za korišćenje tehničkog unapređenja, najduže 5 godina od dana početka primenjivanja. Imajući u vidu navedenu odredbu, proizlazi da je rok protekao početkom avgusta 1994. godine, budući da je tehničko unapređenje u primeni od početka avgusta 1989. godine. Stoga je pravilan zaključak nižestepeni sudova da računanje roka zastarelosti počinje od vremena primene, a ne od dospelosti prvog iznosa naknade kako to tužilac u reviziji ističe obzirom da vreme primene nije ni bilo sporno u ovom postupku.

Sa iznetih razloga, Vrhovni sud je odlučio kao u izreci na osnovu člana 393. ZPP.

Prema odredbi člana 491. stav 4. ZPP, ("Službeni glasnik RS" br. 125/04, koji je stupio na snagu 23.2.2005. godine), Vrhovni sud je odlučujući o reviziji tužioca primenio odredbe ZPP-a koje su važile do stupanja na snagu navedenog zakona.

Predsednik veća-sudija,

Vojimir Cvijović, s.r.

Za tačnost opravka

Upravitelj pisarnice

Mirjana Vojvodić

mz